

За сравнението на сравненията (в българския и френския език)

About Comparing the Comparison (in Bulgarian and French)

Димитър Веселинов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Dimitar Vesselinov

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

Жана Кръстева. *Устойчиви сравнения в българския и френския език*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018, 292 с. ISBN 978-954-07-4368-4

Монографичният труд *Устойчиви сравнения в българския и френския език* (Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018, 292 с.) с автор Жана Кръстева е първо по рода си цялостно, задълбочено и многостранно съпоставително изследване върху системата на устойчивите сравнения като част от идиоматичния фонд (фразеология в широк смисъл) на българския и френския език. Монографията се отличава както със своята оригиналност, актуалност и приложимост в областта на филологическото образование, така и с отлично реализираните анализи и ясни, точен и находчив език, на който е написана.

Обект на анализ са устойчивите сравнения с компаратор *kato/comme*, които се разглеждат като самостоятелни структурно-семантични единства, изградени от *tertium comparationis* и компаратум в тяхната равнопоставеност. Това разбиране е основополагащо за изследването, което разкрива в съпоста-

вителен план и в пълнота формалните, семантични и лингвокултурологични характеристики на една от най-дискусионните категории в идиоматиката.

За целите на изследването е изготвен работен корпус от лексикографски тип, който включва 2714 устойчиви сравнения, съответно 1549 за българския език и 1165 за френския език. Корпусът е представен в приложение към монографията и включва тълкувателни дефиниции на всяко устойчиво сравнение, обособено в отделна речникова статия.

Българският словник, съставен на базата на съществуващите лексикографски описания, е обогатен с нови значения и варианти на утвърдени в езика сравнения. Хармонизирана е семантичната репрезентация на включените езикови единици поради нехомогенния произход на дефинициите, почерпани от разнообразни речникови източници.

Френският словник е първо по рода си пълно лексикографско описание на устойчивите сравнения във френския език предвид фрагментарното им представяне в речниците на този език.

Особено внимание при изработване на корпуса е обърнато на отразяването на проявите на лексикална и структурна вариантност като отличителна характеристика на устойчивите сравнения, породена от тяхната свързаност с експресивно-емоционалната сфера на езика, зараждането им в устното народно творчество и характерната употреба в разговорния стил на книжовния език.

Устойчивите сравнения в приложения тълковен речник са обособени в рубрики според лексикалната реализация на лявата част на сравнението. В отделна рубрика са включени редуцираните устойчиви сравнения, като са посочени най-често срещаните лексикални реализатори на *tertium comparationis*.

Този начин на представяне на устойчивите сравнения в българския и френския език хвърля светлина върху техните лексикално-граматически характеристики и откроява съществуващите прилики и различия във формален план.

В изследването се отделя специално внимание на сравнението като основен познавателен и мисловен процес и се проследява неговото изразяване в езика. Разграничават се в семантичен план категориите на логическите, обрзните, устойчивите и индивидуално-творческите сравнения.

Обосновава се статутът на устойчивото сравнение като надредна езикова категория с двуделна структура (признак на сравнението и компаратум, свързани чрез сравнителна дума) и неговото включване в широките граници на фразеологията.

Разглеждат се структурната организация и лексикалното градиво на устойчивите сравнения в българския и френския език, като се отчита взаимовръзката между формален и семантичен план. Съпоставителният анализ установява убедително преобладаване на общото над специфичното по отношение на структурните и лексикално-граматически характеристики на сравненията в двата разглеждани езика.

Предлага се задълбочено проучване на семантичните характеристики на устойчивите сравнения, като фокусът е насочен към образността, която е основополагащ фактор в пораждането на устойчивото сравнение и в утвърждаването му като семантична цялост. Изясняват се механизмът и начините за изграждане на образната семантика, формите на семантична трансформация, езиковите средства за пораждане на образната експресивност на сравненията. Наблюденията се опират на богат езиков материал, който се тълкува и анализира с цел изясняване на сложния процес на изграждане на образния характер на устойчивото сравнение, резултат от едновременното действие на езикови и извънезикови фактори.

Обръща се внимание на пряката обвързаност на механизмите на изграждане на образното съдържание на устойчивите сравнения с начина, по който човекът, като творец на образи, интерпретира света около него. Разбирането за образната семантика като най-важната културно обусловена езикова същност е основание за съществуващия дял, който се отделя в труда на устойчивите сравнения като значим лингвокултурен феномен.

Съпоставително изследване на устойчивите сравнения, както и на идиоматиката изобщо, в българския и френския език от гледна точка на връзката език–култура не е провеждано досега. В представената разработка този новаторски подход се осъществява в светлината на теорията за езиковата картина на света и прилага принципите на концептуалния анализ.

Особено обстойно се проследяват концептуално-семантичните и образно-семантични характеристики на устойчивите сравнения, които разкриват фрагменти от националната езикова картина на света. Проведените анализи впечатляват със своя задълбочен и прецизен характер.

В перспективата на съвременната когнитивна парадигма на лингвистичната наука концептуално-семантичната систематизация на устойчивите сравнения се извършва с оглед на тяхната съотнесеност към концептосферите Човек и Природа, които са представени чрез основни лингвокултурни концепти, обединени в няколко основни концептуални полета (физическо и емоционално състояние на човека, психически и интелектуални качества, човешки действия и дейности, сетивни възприятия и др.).

Образно-семантичните характеристики на устойчивите сравнения са очертани във връзка с образа в сравняващата част. Представя се детайлно палитрата от образи – образци за сравнение, които езикотворецът привлича и която разкрива ценна информация за света, такъв, какъвто човек го вижда и пресъздава през призмата както на собствения си мироглед, така и на езиковата общност, към която той принадлежи и чиято ценностна система споделя (образи от света на живата и неживата природа, на човека и човешкото общество, на религията и религиозната образност).

Лингвокултурологичният анализ на устойчивите сравнения в българския и френския език, подкрепен от богат илюстративен материал, хвърля светлина върху универсалното и национално-специфичното в интерпретацията на заобикалящия свят и свидетелства за близост между двата езикови колектива, почиваща върху обща ценностна система.

Монографичният труд *Устойчиви сравнения в българския и френския език* се отличава с висока теоретична и приложна стойност. Практическата приложимост на направените анализи би могла да бъде насочена към лексикографската и преводаческата практика, както и за нуждите на чуждоезиковото обучение и обучението по странознание и межкултурна комуникация.

Проф. дфн Димитър Веселинов

Катедра „Методика на чуждоезиковото обучение“

Факултет по класически и нови филологии

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Адрес: бул. Цар Освободител № 15, 1504 София, България

✉ d_vesselinov@yahoo.fr

Prof. Dimitar Vesselinov, DSc.

Department of Foreign Language Teaching Methodology

Faculty of Classical and Modern Philology

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Address: 15 Tzar Osvoboditel Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria

✉ d_vesselinov@yahoo.fr